

SCENARIUSZ LEKCJI

przedmiot i poziom:	język polski, I klasa gimnazjum
podręcznik:	Wilga Herman, „ <i>Interpunkcja i składnia. Poradnik dla tych, którzy pierwszy raz...</i> ” - Oficyna Edukacyjna * Krzysztof Pazdro

I. 1. Temat: Imiesłowy równoważnik zdania z imiesłowem przysłówkowym współczesnym [temat podajemy na końcu lekcji]

I. 2. Adresat: lekcja przeznaczona jest dla uczniów I klasy gimnazjum.

Czas trwania: 45 min.

I. 3. Cele:

- a) Rozpoznawanie imiesłowych równoważników zdania.
- b) Umiejętność poprawnego zastosowania imiesłowu.
- c) Przekształcanie zdań z imiesłowem przysłówkowym współczesnym w zdania okolicznikowe.
- d) Zamiana zdań współrzędnie i podrzędnie złożonych na zdania złożone z podrzędnym imiesłowym równoważnikiem zdania.
- e) Uświadomienie uczniom problemów poprawnościowych związanych z użyciem imiesłowu współczesnego.
- f) Wskazanie składniowych i stylistycznych konsekwencji zastosowania zdań złożonych z podrzędnym imiesłowym równoważnikiem zdania.
- g) Nauka interpunkcji.

I. 4. Metody: metoda problemowa z elementami podającej.

I. 5. Lekcję należy przygotować na podstawie rozdziału *Imiesłowy równoważnik zdania* [w:] Wilga Herman, *Interpunkcja i składnia*, str. 44-48 z wykorzystaniem ćwiczenia 12 ze str. 58.

I. 6. Forma pracy: zespołowa

II. Przebieg zajęć:

0. Dzień wcześniej nauczyciel zadaje przeczytanie w domu informacji z podręcznika *Interpunkcja i składnia* ze str. 44-48.

1. [5 min.] Na początku lekcji nauczyciel odpytuje klasę z wiadomości dotyczących imiesłówów i imiesłowych równoważników zdań.

Można to zrobić na 2 sposoby:

- nauczyciel rzuca luźne pytania do klasy, uczniowie zaś spontanicznie udzielają odpowiedzi (jest to sposób dobry dla klas aktywnych, żywych, ale zdyscyplinowanych);
- nauczyciel odpytuje kolejno wybrane osoby i stawia stopnie (jest to dobry sposób na to, aby uczniowie systematycznie pracowali).

2) [10 min.] Następnie wspólnie z klasą nauczyciel formułuje najważniejsze zasady użycia zdania złożonego z podrzędnym imiesłowym równoważnikiem zdania i zapisuje je na tablicy, po czym uczniowie sporządzają notatkę w zeszytach. W klasach aktywnych można

poprosić o to, aby uczniowie sami zaproponowali przykłady; jeśli jednak nauczyciel podejrzewa, że klasa mogłaby mieć z tym problemy lub że przykłady byłyby błędne, wówczas sam nauczyciel podaje egemplifikację.

Zasady zapisane na tablicy:

A. W zdaniu nadrzędnym i podrzędnym musi być ten sam podmiot.

Na przykład: Patrząc w telewizor, Robert myślał o zaległych lekcjach. [podmiot: Robert = on]

Nauczyciel, nie zważając na pomruki klasy, zapowiedział sprawdzian. [podmiot: nauczyciel = on]

Przechodząc przez ulicę, obejrzyj się uważnie w obie strony. [podmiot: ty]

B. Oba zdania muszą wyrażać czynność równoczesną.

Na przykład: Tańcząc, stawiała uważnie kroki.

Odrabiając lekcje, zawsze korzystam ze słowników.

Myśląc o wakacjach, Tomek uśmiechał się do siebie.

C. Imiesłowny równoważnik zdania zawsze oddzielamy przecinkiem od zdanie nadrzędnego, nawet jeśli imiesłowny równoważnik zdania wyrażony jest tylko jednym słowem.

(Nauczyciel podaje przykłady i prosi uczniów, aby wstawili przecinki.)

Idąc, potknęła się.

Nie nauczysz się niczego, nie uważając.

Zapisałem się na kurs języka włoskiego, myśląc już o wyjeździe.

D. Jeśli imiesłowny równoważnik zdania znajduje się wewnątrz zdania nadrzędnego, wówczas oddzielamy go obustronnie przecinkami.

(Nauczyciel podaje przykłady i prosi uczniów, aby wstawili przecinki.)

Dobra szkoła, chcąc uczyć, musi pobudzać uczucia i zainteresowania.

Uczniowie gimnazjum, głośno narzekając, sprząтали teren wokół szkoły.

Dobry przyjaciel, widząc Twoje problemy, zawsze przyjdzie z pomocą.

3) [4 min.] Uczniowie wspólnie z nauczycielem wykonują ćw. 12 ze str. 58

4) [5 min] Nauczyciel prosi, aby uczniowie przekształcili wypowiedzenia złożone z podrzędnym imiesłownym równoważnikiem zdania na wypowiedzenia okolicznikowe. Obie formy uczniowie zapisują do zeszytów.

formy z imiesłownym równoważnikiem zdania podane przez nauczyciela	formy ze zdaniem okolicznikowym podane przez uczniów
Widząc biegającego psa, zamknąłem szybko drzwi.	Gdy zobaczyłem biegającego psa, zamknąłem szybko drzwi.
Nie spieszę się, wiedząc o twoim spóźnieniu.	Nie spieszę się, ponieważ wiem o twoim spóźnieniu.

Oglądając mapy, szybciej uczę się geografii.	Podczas gdy oglądam mapy, szybciej uczę się geografii.
Nie wchodziłam do twojego pokoju, nie chcąc przeszkadzać.	Nie wchodziłam do twojego pokoju, bo nie chciałam przeszkadzać.

5) [10 min.] Nauczyciel ustnie podaje błędne formy z użyciem imiesłowów i prosi uczniów, aby ustnie zamienili błędne wypowiedzenia na zdania z podrzędnym okolicznikowym lub zdania współrzędne, a następnie wyjaśnili mechanizm powstawania błędów.

Ta część lekcji może mieć dwojaki przebieg:

- w klasach aktywnych uczniowie wykonują zadanie spontanicznie, cała grupa;
- w klasach o słabej aktywności pytamy tylko uczniów, którzy zgłosili się do odpowiedzi.

Uczniowie zapisują do zeszytów tylko poprawną formę.

przykłady podane przez nauczyciela	mechanizm błędu	forma poprawna (zapisywana do zeszytu)
Chcąc zdać do liceum, trzeba się dużo uczyć.	w zdaniu nadrzędnym nie ma podmiotu, nie można więc użyć imiesłowowego równoważnika zdania	Aby zdać do liceum, trzeba się dużo uczyć.
Męcząc się szybko, robił postoje.	brak równoczesności działań opisywanych w obu częściach składowych wypowiedzenia – w czasie postoju nie męczymy się	Męczył się szybko, więc robił postoje. lub Ponieważ męczył się szybko, robił postoje.
Obserwując okolicę, drzemał w sianie.	brak równoczesności – nie można obserwować okolicy w trakcie snu	Obserwował okolicę, a czasem drzemał w sianie.
Siedząc w pokoju, zadzwonił telefon.	brak jedności podmiotu – w obu zdaniach jest inny podmiot	Gdy siedziałem w pokoju, zadzwonił telefon.

6) [3 min.] Uczniowie proponują temat lekcji, wspólnie z nauczycielem wybierają jedną z podanych form i zapisują w zeszytach.

7) [7min.] Nauczyciel prosi, aby uczniowie na podstawie ćwiczeń, które wykonywali na lekcji, odpowiedzieli na pytania:

- Która forma jest bardziej opisowa, podaje więcej szczegółów – forma z imiesłowem czy ze zdaniem podrzędnym okolicznikowym lub zdaniem współrzędnym?

[odpowiedź: Bogatsza w szczegóły jest forma z okolicznikiem lub zdaniem współrzędnym.]

- Jak można określić formę z imiesłowem? [odpowiedź: Jest konkretna, skrótowa.]
- Która forma bardziej nadaje się do opowiadania lub opisu? [odpowiedź: Forma z okolicznikiem lub zdaniem współrzędnym.]
- Której formy warto używać przy pisaniu sprawozdań, streszczeń, relacji? [odpowiedź: Imiesłowowego równoważnika zdania.]
- W której formie łatwiej popełnić błąd? Jaki z tego wniosek? [odpowiedź: Łatwiej popełnić błąd w formie z imiesłowem, dlatego trzeba dokładnie analizować zdania złożone z podrzędnym imiesłowowym równoważnikiem zdania.]

8) [1min.] Praca domowa: nauczyciel prosi, aby każdy z uczniów napisał 3 przykłady poprawnych wypowiedzi z imiesłowem przysłówkowym współczesnym, a następnie przekształcił je tak, aby pozbyć się imiesłowu.

9) Nauczyciel podsumowuje lekcję: może podziękować klasie za aktywność; stwierdzić, że to był dość trudny temat itp.